

Medicatie-incidenten met insulines gemeld bij VMI

INSULINES MET OP ELKAAR LIJKENDE NAMEN HET VAAKST VERWISSELD

Nu steeds meer insulines op de markt verschijnen, neemt de kans op verwisselingen – en dus medicatie-incidenten – toe. In 2023 kwamen 794 meldingen over incidenten met insulines binnen bij Voorkomen Medicatie-incidenten (VMI). Insuline aspart (Novorapid) en insuline aspart/insuline aspart protamine (Novomix) werden het meest verwisseld.

Auteur

Boris Seijkens

Bij voorschrijven, afleveren en toedienen goed letten op naam en sterkte

Van de in totaal 794 meldingen over incidenten met insulines die in 2023 werden gemeld bij Voorkomen Medicatie-incidenten (VMI), gingen 143 meldingen over een nieuwe insuline en 509 meldingen over een oude insuline. De meldingen waarbij zowel een nieuwe als een oude insuline waren betrokken, zijn geclassificeerd als nieuwe insulines. In de overige 142 meldingen is het type insuline niet duidelijk beschreven.

De volgende insulinepreparaten, die sinds grofweg 2013 in Nederland op de markt zijn, zijn geclassificeerd als nieuwe insulines: degludec (Tresiba), glargine (Abasaglar en Toujeo), degludec/aspart (Ryzodeg), degludec/liraglutide (Xultophy), aspart (Fiasp en Sanofi).

Toedienproces

In tabel 1 worden de incidenten met insulines in 2023 naar medicatieprocesstap weergegeven. Globaal gezien is het percentage incidenten per processtap gelijk bij de nieuwe en oude insulines. Voor zo-

wel de nieuwe als oude insulines komen de meeste incidenten voor in het toedienproces (respectievelijk 40,6% versus 50,9%). Hierbij gaat het vaak om het vergeten toe te dienen van de insuline of het toedienen van de verkeerde insuline of verkeerde hoeveelheid. Ook in het voorschrijfproces (20,9%) en tijdens de medicatieoverdracht (12,8%) vinden geregeld incidenten met insulines plaats.

De vaakst gemelde voorschrijfincidenten betreffen het niet voorschrijven van de insuline of het voorschrijven van een foute dosering. Incidenten met insulines tijdens de medicatieoverdracht betreffen regelmatig de medicatieverificatie, zoals het staken van een insuline terwijl de patiënt deze nog gebruikt.

Verwisselingen

In 2023 ontving VMI 58 meldingen van verwisselingen van insulines, waarbij is vermeld welke specifieke insulines zijn verwisseld. De meerderheid van de verwisselingen vond plaats in het toedienproces (26 verwisselingen), gevolgd door het afleverproces (dertien meldingen) en voorschrijfproces (twaalf meldingen).

In tabel 2 zijn de meest voorkomende verwisselingen van insulines in 2023 vermeld. Insuline aspart (Novorapid) en insuline aspart/insuline aspart protamine (Novomix) werden het meest verwisseld (twaalf meldingen). Dat de merknamen erg op elkaar lijken en het feit dat beide preparaten insuline aspart bevatten, zijn waarschijnlijk de hoofdredenen geweest voor deze verwisselingen.

Ook twee preparaten van insuline glargine, Toujeo en Lantus, worden vaak verwisseld (vijf meldingen). De concentratie insuline glargine in beide preparaten verschilt namelijk (100 IE/ml in Lantus vergeleken met 300 IE/ml in Toujeo). Daarnaast vindt regelmatig een verwisseling plaats tussen de verschillende sterktes van de

medicatieprocesstap	alle insulines (n=794)	nieuwe insulines (n=143)	oude insulines (n=509)
voorschrijven	166 (20,9%)	38 (26,6%)	106 (20,8%)
bereiden	7 (0,9%)	1 (0,7%)	6 (1,2%)
receptverwerking	13 (1,6%)	2 (1,4%)	11 (2,2%)
pakken en afleveren	49 (6,2%)	14 (9,8%)	26 (5,1%)
opslag en logistiek	27 (3,4%)	5 (3,5%)	18 (3,5%)
toedienen	387 (48,7%)	58 (40,6%)	259 (50,9%)
monitoring patiënt	43 (5,4%)	6 (4,2%)	27 (5,3%)
medicatieoverdracht	102 (12,8%)	19 (13,3%)	56 (11,0%)

Tabel 1. Overzicht incidenten met insulines in 2023.

insuline 1	insuline 2	aantal	nieuwe of oude insuline?
insuline aspart (Novorapid) 100 IE/ml	insuline aspart/insuline aspart protamine (Novomix) 30/70 IE/ml of 50/50 IE/ml	12	oud + oud
insuline glargine (Toujeo) 300 IE/ml	insuline glargine (Lantus) 100 IE/ml	5	nieuw + oud
insuline degludec (Tresiba) 100 IE/ml	insuline degludec (Tresiba) 200 IE/ml	5	nieuw + nieuw
insuline aspart (Novorapid) 100 IE/ml	insuline isofaan (Insulatard) 100 IE/ml	4	oud + oud

Tabel 2. Meest voorkomende verwisselingen van insulines in 2023.

gludec (Tresiba) (vijf meldingen), de patroon met 100 IE/ml insuline degludec en de pen met 200 IE/ml insuline degludec.

Tot slot worden de preparaten Novorapid en insuline isofaan (Insulatard) regelmatig verwisseld (vier meldingen). Een verklaring hiervoor ligt niet voor de hand; zowel de generieke namen als de merknamen en verpakkingen lijken niet op elkaar.

Risico

Concluderend kunnen we stellen dat veel van de gemelde incidenten met insulines ook bij andere geneesmiddelen

voorkomen en dus niet specifiek zijn voor insulines. Duidelijk is wel dat bij verwisselingen het type insuline een belangrijke rol speelt. Het risico is het grootst bij insulines die qua naam sterk op elkaar lijken of waarvan verschillende sterktes bestaan. Om verwisselingen te voorkomen, is het belangrijk dat er bij het voorschrijven, afleveren en toedienen extra goed wordt gelet op naam en sterkte van de insuline. ■

Boris Seijkens is student Farmacie aan de Universiteit Utrecht en voerde dit onderzoek uit tijdens zijn stage bij VMI.